

ИНДИГИР УОТТАРА

Муома улууһун
общественной-политической хаһыата
indigir-uottara@yandex.ru

12+

Хаһыат 1953 сыллаахха олохтоммута
Сэрэдэбэ, субуотаба тахсар

2020 с. АЛТЫННЫ 14 КҮНЭ

СЭРЭДЭ

№ 82 (5612)

Ил Дархан нэдиэлэтэ

АЙСЕН НИКОЛАЕВ ААСПЫТ НЭДИЭЛЭБЭ ҮЛЭТИН СҮРҮН ТҮГЭННЭРЭ

КОВИДЫ УТАРЫ

Өрөспүүбүлүкэ кэккэ улуустарыгар кутталлаах коронавирусу тарбаныта биллэрди кэнээн иһэринэн, Ил Дархан ааспыт нэдиэлэбэ сүрүн болжототун санитарнай-эпидемиологической быһыыны-майгыны көннөрүүгэ туһулаата. Суһал дьаһаллар ылыныллылар.

Алтынны 6 күнүгэр Айсен Николаев муниципальный тэриллилэр баһылыктара, Роспотребнадзор уонна ситэриилэх былаас бэрэстэбиитэллэрэ кыттылаах киэн селекторнай муньабы ытта. Сүрүн болжототунан оройуонгарга коронавирус тарбанытын тохтоотуогу туһуламмыт үлэ-хамнас көрүлүнэ.

Ил Дархан баһылыктарга туһаайан, үөскээбит эпидемиологической быһыыны-майгыны кытаанах хонтуруолга ыларга анаммыт, уталыппакка толоруллар соруудахтары биирдэ. Ол курдук, өрөспүүбүлүкэ ханнык баҕарар муннугар санитарнай нурманы тутуһуу булгуччулаахтык ирдэнэр. Хас биридди киһи хайаан мааска, бэрчээкки кэтиэхтээх, социальный дистанцияны тутуһуохтаах, маассабай тэрээһиннэргэ сылдьартан тартуһуохтаах. 65 саастарын ааспыт уонна хронической ыарыылаах үлэиттэри “тэйитилибит” (удаленной) ньыманан үлэитиллэрин хааччыйбатах, үлэлэригэр тахсарга күһэйбит салайааччылары эппиэккэ тардарга Ил Дархан соруудахтаа.

Айсен Николаев дьаһалынан ааспыт нэдиэлэттэн саҕалаан, маҕаһынаргар, общественной транспорга, араас тэрилтэлэргэ, дьон тобуорунар сирдэригэр куттала суох буолууну хааччыйыы төһө тутуһууларын хонтуруоллуур бэрибэркэлэр кэлимник ытыллан эрэллэр. Холобур, хааччактааһыны кэспит маҕаһыын ыстараапка тардылларын ааһан, үлэтэ-хамнаһа тохтоуулан, сабыллыан сөп.

Бу күннэргэ Дьокуускайга уонна улуустарга инфекционной куйка ахсаанын элбэтиигэ туһуламмыт үлэ күүскэ ытылла турар. Ил Дархан Саха сирин ханнык баҕарар муннугар сөптөөх эминэн хааччыллыы баар буолуохтаабын ирдээтэ. Манна тустаах мээрлэр ылылаллар, эми таһар транспорт болжотуоһа суһаллык быһаарыллар.

Алтынны 7 күнүгэр эпидемиологической быһыы-майгы күнтэн күн кытаанан иһэринэн сибээстээн, Ил Дархан бар дьонго туһаайы тылын эттэ. Айсен Николаев хас биридди киһи тус эппиэтинэстээх буолуута кутталлаах вирустан хаххалыыр, харыстыыр бири самай күүстээх ньыма буоларын тоһоболоон бэлиэтээтэ. Санитарнай ноурманы тутуһуу булгуччулаах буоларын, тус бэйэни уонна

чугас дьону эрэ буолбакка, туларыыр дьону эмиз харыстыыр эбээһинэстээхпит туһунан Ил Дархан олус өйдөнөр гына эттэ.

“Сэттэ ый устата дорубуйа харыстабылын эйгэтэ кыабын мунутуу туһунан үлэлиир. Быраастар 40 бырыһыаннара ковидтаах ыарыһахтары эрэмтиир буоланнар, атын ыарыылаах дьон дорубуйаларын көрүнэллэрэ хааччактанар буолла. Бу дьон-сэргэ туругар кэлин улахан охсуулаах буолуон сөп”, – диэтэ Ил Дархан, бар дьонугар туһаайан. Ил Дархан коронавирусу утары охсуһууга туһуламмыт Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр үрдүк бэлэмнээх буолуу режимин тэрийэр туһунан бэйэтин Ыйаабын өссө күүһүрдэн, бары тэрилтэлэргэ хас нэдиэлэ ахсын дезинфекциялыыр тэрили уонна средствоны туһанан генеральной сууһууну-хомуйууну булгуччулаахтык тэрийэр туһунан пууну эбии киллэрдэ.

НАЦИОНАЛЬНАЙ БЫРАЙЫАКТАР ТУЛА

Ааспыт нэдиэлэбэ Айсен Николаев үс национальной бырайыак – “Демография”, “Дорубуйа харыстабыла” уонна “Куттала суох уонна хаачыстыбалаах айан суоллара” – Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр хайдах тэтиминэн олоххо киирэллэрин хонтуруолаата.

“Кыра оҕолоох дьахталлар дьарыктаах буолууларын хааччыйыы” региональной бырайыак чэрчитинэн Сунтаарга 240 миэстэлээх уонна Ньурбага 280 миэстэлээх оҕо уһуяаннара тутулар тураллар, бу сыл бүтүөр диэри дьирэ киириэхтэрэ. Дьокуускай куоракка “Прометейчик” уһуяаны кэнэтэр сыалтан эбии дьиз-уот атылаһыллара былааннанар. “Аҕа көлүгөн” региональной бырайыак чэрчитинэн Булдуутээби психоневрологической дьиз-интернат 150 миэстэлээх олоорор корпуһа үлэбэ киириэхтээх. “Спорт – олох сирэ” региональной бырайыак чэрчитинэн Мэнэ-Ханалас улууһугар Аллара Бэстээх бөһүөлүгэр бу сыл бүтүөр диэри спортивной комплекс аһыллыаба. “Дорубуйа харыстабыла” национальной бырайыак чэрчитинэн өрөспүүбүлүкэбэ 26 мөлүйүүн солкуобай суумалаах араас хайысхалаах үлэ-хамнас барар. Коронавирус эпидемията туран, дьон чэгиэн туругун хааччыйар тэрээһиннэр сорохторо өйдөнөр биричинэнэн бьаардылар. Ил Дархан “Демография” уонна “Дорубуйа харыстабыла” национальной бырайыактар туолууларын үчүгэинэн сыаналаата, быйылгы былаанна киирибит тутуулар болжотомут кэмнэригэр үлэбэ киириилэрэ булгуччулаабын ыйда.

Алтынны 8 күнүгэр Ил Дархан “Куттала суох уонна хаачыстыбалаах айан суоллара” национальной бырайыак туолуутун көрдө. 2020 сылга бу национальной бырайыак

чэрчитинэн өрөспүүбүлүкэбэ 4,8 миллиард солкуобай көрүлүбүтэ. Бу сыл түмүгүнэн 211 км айан суола уонна 23,5 км куорат иһинээби суол ситимэ нурмаба эппиэттээр турукка тирдиллиэхтээхтэр. Маны тэнэ, “Бүлүү”, “Халыма” уонна “Лена” федеральной айан суоллар учаастактарын өрөмүөннээһингэ 11 миллиард солкуобай кэринэ үп федеральной бюджеттан көрүлүннэ.

КЭСКИЛЛЭХ ОТТУК

Алтынны 5 күнүгэр газомоторнай оттугу айан айанныр массовналар колонналары - “Питертан Мирнэйгэ” диэн АЛРОСА көбүлээһининэн тэриллибит автопробег кыттылаахтара Мирнэйгэ кэлиилэр.

Бу хорсун дьонно Айсен Николаев эбэрдэ тылын туһаайда. Ил Дархан газомоторнай оттук экологической өртүнэн бири ордук ыраас оттук буоларын бэлиэтээтэ, Саха сирэ кэнники сылларга Россияба гааһы хостооһунна бири тутаах регион быһыытын сайда турарын, өрөспүүбүлүкэ арбааны өртүгэр дойдубут бири бөдөн гааһы хостуур киин олохтонон эррин туһунан эттэ.

“Саха Өрөспүүбүлүкэбэ газомоторнай оттугу атын регионнартан атылаһыллаах, сылтан сыл бэйэбэ онорон таһаарар кэмэин мунутуу үрдэтэ турар соруктаах. Биһиги «Сахатранснефтегаз», «Саханефтегазбыт», ЯТЭК, «Атомэнергомаш» курдук бэйэбит бөдөн компанияларбыт газомоторнай оттугу онорор бырайыактарын өйүүбүт”, – диэтэ Айсен Николаев.

Автопробег кыттылаахтара уһун суол устатын тухары элбэх бэлиэтээһиннэри онордулар, араас оттук көдүүһүн тэннэн көрдүлэр.

ЕПАРХИЯ УБҮЛҮӨЙЭ

Нэдиэлэ түмүгэр, алтынны 11 күнүгэр, Айсен Николаев Саха сиринээби епархия 150 сылын көрсө, Преображенской соборга Танара литургиятыгар кытынна.

Ил Дархан бары православнай христианнары Епархия 150 сыллаах үбүлүүһүнэн истинник эбэрдэлээтэ. Киһи бэйэтин этиитигэр церковь Саха сиригэр үөрэх уонна сырдатыы тэнийитигэр улахан оруолаабын тоһоболоон бэлиэтээтэ. Дойдубут историятыгар төһө да уустук кэрдиис кэмнэр баалларын иһин, Саха сирин Епархията чөлүгэр түһэриллэн, бүгүн этэннэ үлэли турарын туһунан Айсен Николаев эттэ. Бүгүн Епархия тутула кэһии-тэһийэ тулар – Саха сирин араас муннугар семинариялар, храмнар, часовнялар бааллар. Танараба үнүү нууччалыы тылы тэнэ, сахалыы эмиз ытыллар.

Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-эскиртээрэ.

СИРИ СИКСИГИНЭН

СӨ. Саха сирин салалтата 2024 сылга диэри олохтоох табыһтарга анаан 60-ча көс дьэни тутуоҕа. Бу туһунан ТАСС-ка тьа хаһаайыстыбатын министэриститэбэ иһитиннэрдэ. «Туундара устунан көһө сылдьан уонна тайбаҕа үлэлиир табыһтарга анаан дьэлиир тутуллуохтара. Иэнэ 12 кв.м., түөрт киһи олохторугар аналлаах», — пресс-сулууспаа кэспээтилэр. Кинилэр чуолкайдабыттарынан, бүтэһик икки сылга табыһтарга анаан 30 дьэ тутуллубут. Аныгы, сэрэхтээх буолуу матырыйаалынан таньыллан оноһуллар, сүрүн соруга — тымныыттан уонна тылтан хаххалыр. Электроуота автономнай. Дьэни таньыга 20-чө мүнүүтэ барар. 2019 сылга таба хаһаайыстыбаларыгар барыта 162 тыһ төбө баар. 1,3 тыһ киһи үлэлиир.

РФ. Инбэлиит оҕоолох ыаллар Сбербаан чэпчэтиилээх бырагырааматыгар киирсэн, ипотекаан сана тутула турар дьэбэ кыбартыыра атыылаһахтарын сөп. «Ипотека с господдержкой для семей с детьми» бырыһыана кыра. Намтатылыбыт ставка: — 0,1% кредит бастакы сылыгар (атыныгар — 4,7%); — 1% бастакы икки сылга (атыныгар — 4,7%); — 2,5% кредит устатын тухтары. Стандартнай ставка оҕоолох дьэ көргөттэргэ 5%, селдканы электроннайдык онордоххо — 4,7%. Кредит суумата 12 мөл солк диэри — Москваҕа уонна Москва уобалаһыгар, Санкт-Петербургга уонна Ленинградскай уобаласка; 6 мөл солк диэри — атын регионнарга атыылаһар буоллаха. Бастакы усунуос — 15% атыылаһар дьэин сууматыттан. Бырагыраама 2022 сыл ахсынны 31 күнүгэр диэри үлэлиир. Инбэлиит оҕоолохторго 2027 сыл ахсынны 31 күнүгэр диэри.

СӨ. Дистанционнай үөрэххэ көһүү боруога билиннэ. Биир кылааска үөрэнээччи 25 бырыһыаньтан элбэх оҕо ыалдыбыт буолабына, оскуола дириэктэрэ эбэтэр олохтоох салайыны баһылыга харантын биллэрбэккэ эрэ оҕолору кэтэһэн үөрэххэ ытыахтарын сөп дьэ доруобуйа харыстабылын министирэ Елена Борисова бүтүннү социальнай ситимнэринэн быһа эфирин кэмигэр эттэ. «Арасыйыаҕа оскуоланы дистанционнай үөрэххэ ытыгы бэрээдэҕэ биир. Өскөтүн кылааска үөрэнээччи 25 бырыһыаньтан элбэх оҕо ыалдыбыт буолабына, кирибиттэн, ОРВИ-ттан, ковидтан тутулууга суох оскуола дириэктэрэ, кылаас салайааччыта үөрэҕи дистанционнай көрүннэ көһөрөр бырааптаахтар. Итинник мэхэниисиминэн улуус баһылыктара дьаһаныахтаахтар. Суһал ыстаап дьаһалын күүтэр наадата суох», — диэтэ Елена Борисова. Министир оҕолор ыарыыны чэпчэтиик аһаралларын эттэ. Ол эрэн кинилэр мааска, бэрээжик кэтэллэрэ булгучулаабын санаатта.

СӨ. СӨ доруобуйа харыстабылын министирэ Елена Борисова социальнай ситимнэргэ быһа эфиргэ эппитинэн, харантын мизэрлэрэ эбэтэр дистанционнай үөрэххэ көһүү өрөспүүбүлүкэ үөрэҕин тэрилтэлэригэр коронавируһунан ыалдыааччы ахсааныттан биллэрбэккэ дьэин эттэ. «Билигин оҕолор коронавируһунан ыалдыыларыгар эпидемиологической боруок аһардыла илик. Ол иһин Роспотребнадзор уонна үөрэх министэриститэтин кытта субэлэһэн баран, харантын эбэтэр дистанционнай үөрэх ыалдыбыт оҕо ахсааныттан көстөрүн быһаардыбыт», — диэтэ министир. «ОРВИ, тумуу курдук коронавируһунан ыалдыы кылааска дуу, болоххо дуу оҕо ахсаанын 10% куоһарда да, кылаас салайааччыта эбэтэр оскуола салалтата быйтэ быһаарыы ылар ханник киэбинэн салгы үлэлирин», — диэтэ Елена Борисова. Манник боломуочуйаны муниципальнай тэриллилэр баһылыктара сүгэллэр. Кинилэр оройуоннарыгар, нэһиликтэригэр эпидемиологической балаһанынаны тутан олоороллор. «Үөрэх хаачыстыбата — саамай сүрүн процесс, онон биһиги үөрэҕи уонна доруобуйа харыстабылын тэннэ тутан быһаарыылары ылыахтаахпыт», — диэтэ министир.

СИА матырыйаалларынан.

Оройуон дьаһалтатыгар

Муоматаабы полиция отделын начальнигы солбуйааччы **М.М. Егоров** ааспыт нэдиэлэбэ 19 иһитиннэри кирибитигэр тохтоото. Ол иһигэр 5 иһитиннэри криминальной суолталаах, бэрэбизэркэ барар турар, холубунай дьыалалар көбүтүллүөхтэрэ, биир иһитиннэри оскуола үөрэнээччилэрэ биир оҕону кырбаабыттарыгар бэрэбизэркэ барар, 4 административнай боротокуол оноһулунна, онтон иккитэ суол быраабылатын кэһиигэ. “Жилой сектор” операция барар, уопсай дьэилэргэ итириктэһиннэ, айдаарыыга үнсүүлэр кириллэр.

Оройуонна дьан ыарыыта турбутунан, мааскалаах сылдыгы эрэсимиин кытаанахтык тутуһалларын ирдээхпит, оройуоннаабы административнай хамыһыйаны кытта бэрэбизэркэбэ сылдырага бэлэммит.

Оройуон балыыһатын кылаабынай бырааһа **Н.Г. Павлова** оройуонна дьан ыарыытыгар икки киһи ыалдыбытын туһунан, анаалыстара бигэргэммитин кэспээтэ. Кырдыга, ыарыахтары тутатына дьанна уорбалаан, анаалыстарын куоракка ыппыппыт, бэйэлэрэ инфекционнай отделениеҕа палаталарга сыппытара, эмчиттэр онно мизэстэтигэр олоороллор, тахсыбаттар. Анаалыстара бигэргэннилэр, онон чугас алтыспыт 40 киһини буллубут. Кинилэр кэтэбилгэ сылдыаллар, самоизоляция бардылар. Куоракка 25 киһи анаалыһын ытытыбыт, ол иһигэр эмчиттэртэн эмиз ылыбыт. Биир ыарыах ыарахан туруктан тахсан, орто ыарахан туруктаах, иккиһэ үчүгэй буолан эрэр, этэннэ буоллабына, сотору балыыһаттан тахсыаҕа.

Билигин оройуонна 6 киһи ОРВИ ыарыыга хаптарда. Нэһилиэнньэ тымныйы ханнык да көрүнүнэн ыарыйдахтарына, хонохсуппака, тутатына бырааһы дьэбэ ыныртараллара булгуччулаах. Ол эбэтэр дьанна хаптарбыт киһи бэйэтэ эмтиэкэ буолан, ыарыыны диринэтэн, эмтэнэр кэмин куоттарынан сөп. Халлаан тымныйда, иммунитет мөлтүүр кэмэ кэллэ, онон сэрэхтээхтик харыстанан сылдыааха наада.

Аптекаҕа тымныйыттан эмтэнэр препараттар саппаастара баар эрэри, билигин дьон сылдыыта элбээтэ. Онон баар эмтэри биридди киһиэхэ аааччахтаан атыылыыры тутууохха наада.

СӨ “ОДьКХ” ГУП Муоматаабы филиалын кылаабынай инженерэ **Г.А. Алексеев** бары санитарнай эпидемиологической ирдэбиллэри тутуһан үлэлиллэрин эттэ. Бары хоччулунайдары дезинфекциялыбыт. Кэлбит үлэһиттэр температураларын хайаан да бэрэбизэркэлибит. 65 саастарыттан үгэ үлэһиттэр, 8 киһи больничнайга барбыттар, биир уопускаҕа. Дьан ыарыыта өрө турар кэмигэр үлэһиттэри биир сиргэ олордон үлэлэтэр усулбууйаны толкуйдуубут. Сылаас тохтоло суох кэлэрин хааччыыахпыт.

“Муома национальной нэһилиэгэ” МТ баһылыгы э.т. **И.Е. Дягилев** управляющей хаппаанньаны кытта сөбүлэһи түһэрсэн уопсай дьэилэри дезинфекциялыыр үлэни сөргүтүөхтээхтэрин иһитиннэрдэ. Нэдиэлэбэ иккитэ дезинфекцияланаба. Нэһилиэк дьаһалтатын үлэһиттэрэ ыраахан олорон үлэлиир эрэсимиинэ киридилэр. Кирири-тахсыы тохтуур.

Салгы оройуон суһал штабын мунһабар оройуон Аҕа баһылыга **И.П. Павлов** дьан ыарыыта оройуонна хаһан эрэ кэлиэхтээбин, бу күннэргэ баара бигэргэммитигэр тохтоото. Билигин Роспотребнадзор баар чаччыларга олобуран, бигэргэтэн, бу күннэргэ Муомаҕа ыарыы турбута иһитиннэригэр тахсыаҕа. Бастакы соругунан ыалдыбыт дьону эмтээн, үтүөрдэн, салгы ыарыы тарфамматын курдук дьаһаллары ылыахтаахпыт. ыарыы тарфамматын туһугар хас биридди оройуон олохтооҕо бары ирдэбиллэри тутуһан, элбэх киһи мустар сиригэр мааскалаах, илингэ бэрээккилээх сылдыаллара, 1,5-2 м тэйизэ сылдыар булгуччулаах. Биллэрин курдук, ыарыы салгынынан буолбакка, ыалдыбыт киһи туттубут малларыттан сыстар, вирус бактерията 20 кыраадыс сылааска 27 хонукка тыннаах сытар, 40 кыраадыс куйааска 5 хонукка устата өлбөт. Илииин чаастатык сууна сылдыаахха, ыраастык туттуохха. Олорор дьэилэргэ, үлэлиир тэрилтэлэргэ дезинфекциялыыр хайаан да наадалаах. Оройуон административнай хамыһыйата тэрилтэри, маҕаһыныны, нэһилиэнньэни ирдэбиллэри тутуһалларыгар чаастатык бэрэбизэркэ ытыыаҕа. Ааспыт нэдиэлэбэ ытытылыбыт бэрэбизэркэ түмүгэр биир тэрилтэ, биир сололох үлэһит уонна 3 граждандар ыстараапка түһэриллибиттэрин туһунан анал боротокуоллар оноһулланнар, суукка бардылар. Дойду, өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн дьан ыарыыта өрө турбутунан, ирдэбиллэр өссө күүһүрүөхтэрэ.

“Мома-фарм” аптека сэбиндиссэйэ **Т.Г. Дягилева** эмп-томп саппааһа баар эрэри, аҕыйаан эрэрин иһитиннэрдэ. Хааччахтаан атылаатааха тийиэн сөп. Куораттан эбии препараттары, курус кэлэрин кэтэһибит. Эмтэр сыаналара удамыр, үксүлэрэ сааскыттан үрдүү иликтэр.

Муома оройуонун административнай хамыһыйаны салайар **А.Ф. Сивцев** дьан ыарыытын утары тутуһуллар ирдэбиллэр кытааппыттарын кэспээтэ. Ол курдук дьан ыарыыта тарфамматын туһугар сөптөөх санитарнай-эпидемиологической ирдэбиллэри тутуһар булгуччулаах. Өскөтө кэмигэр тутуһуллубат, куруубайдык кэһиллэр түгэнигэр боростуой гражданин биир тыһыынчаттан 4 тыһ. солк. диэри ыстарааптанын сөп. Дуюнастаах сирэй ыстараабын суумата 15 тыһыынчаттан 40 тыһ. солк. диэри, оттон юридической сирэй 200 тыһыынчаттан 400 тыһ. солк. диэри ыстарааптанын сөп.

“Муома оройуон” МТ пресс-сулууспата.

ВЕХИ ИСТОРИИ: К 150-ЛЕТИЮ ЯКУТСКОЙ И ЛЕНСКОЙ ЕПАРХИИ

Указом Святейшего Синода Русской православной Церкви в 1870 г. учреждена Якутская епархия. Учреждение епархии состоялось благодаря многолетнему ходатайству святителя Иннокентия (Вениаминова), в то время архиепископа Камчатского, Курильского и Якутского.

Первым управляющим Якутской епархией по рекомендации святителя Иннокентия стал епископ Дионисий (Хитров). Он в 1868 г. 16 декабря посетил Момский Николаевский храм, именно он совершил Божественную литургию, а так же читал молитвы на якутском языке. Деятельность этого первого епископа Якутии Дионисия была направлена, прежде всего, на строительство новых храмов.

Впервые в истории началось издание девяти якутских переводов богослужебных книг. Его наставник и друг архиепископ Иннокентий (Вениаминов) – «Эккэнтэй аҕабыт» жил в Якутске восемь лет. В период пребывания Преосвященного Иннокентия знаменитый Василий Федоров-Манчаары содержался в Якутской тюрьме, «прикованный к стене на цепь сроком на 10 лет» с августа 1847 г. Хотя срок заключения Манчаары истек в 1857 г., его нагло продолжали держать в тюрьме. Прослышав о доброте Иннокентия, Василий Манчаары сумел передать ему свою просьбу о встрече. Преосвященный Иннокентий, вняв просьбе Манчаары, пришел в тюрьму и принял исповедь заключенного. Благодаря ходатайству архиепископа Иннокентия, 12 марта 1859 г. Василия Манчаары освободили от цепей и сослали на вечное поселение в I Бордонский наслег Мархинского улуса (ныне Нюрбинский). 5 января 1868 года Иннокентий был назначен митрополитом Московским и Коломенским, настоятелем Троице-Сергиевой лавры.

В 1870 г. в Якутии действовали 37 церквей. В 1884 г. в Якутию прибыл епископ Иаков (Домский). В 1886 г. епископ Иаков (Домский) учредил на свои средства первую в Якутии публичную библиотеку, а через несколько лет передал ее в дар городскому управлению. В 1911 г. для библиотеки было построено здание (ныне проспект Ленина, 40). Деньги на строительство в течение нескольких лет собирал весь город, но основную часть капитала составили взносы крупных купцов. В 1887 г. в Якутской епархии насчитывалось 26 школ с общим количеством 214 человек. В 1888 году по инициативе преосвященного Иакова в Якутии появилось специальное женское Якутское епархиальное женское училище.

В 1890 г. состоялся первый выпуск Якутской семинарии. Среди наиболее известных выпускников – историк Г.А. Попов, художник И.В. Попов, составитель монументального труда «Летопись города Якутска» П.П. Явловский. Один из выпускников в 1890 г. А.Ф. Слепцов служил в Момском Николаевском храме. Он был сыном надворного советника г. Якутска. А так же служил А.Ф. Винокуров в 1910 г., А.М. Никифоров и другие.

Из местных прихожан Момы сын Черемкиных Николай Черемкин окончил тоже духовное училище в начале двадцатого века. Дети и внуки князя Степана Черемкина (с. Хонуу) выросли образованными людьми. Отец Георгий (Кандинский), отец Пантелеймон (Никифоров) открыли в Моме приходскую школу. В этом (2020) году внуки отца Пантелеймона выпустили книгу о своем деде (рецензент профессор социальных наук У.А. Винокурова). Автор книги бывшая журналистка НВК "Саха" В.В. Прибыткина (ведущая программы «Колокола памяти») всегда вела связь с момскими жителями, когда-то из архива отправила копии подписей князцев и именных печатей жителей Момы 1915 года, для юбилейной книги к 85-летию «Момский улус». Все дети являются уроженцами Момы, бабушка Мария была должностной женой. Внучка А.В. Кондратьева жила в Санкт-Петербурге всегда помогала и приветствовала момских педагогов РОНО, как сотрудница представительства Якутии.

В 1897 г. Священный Синод принял постановление об изучении языка коренных народов в духовных учебных заведениях в тех епархиях, где преобладало нерусское население, и о привлечении наиболее способных детей из местного населения к обучению в средних духовных учебных заведениях. Якутские архипастыри считали нужным проведение церковных служб на якутском языке.

В 1898 году в городах и селах Якутии работали 53 церковно-приходские школы и школы грамоты (673 учащихся).

В 1899 году начала свою работу Якутская церковно-миссионерская переводческая комиссия. Эта комиссия имела большое значение в развитии

книгопечатания на якутском языке.

В 1914 году по инициативе епископа Мелетия (Заборовского) состоялось открытие Якутского Общества Трезвости при Братстве Христа Спасителя. В 1880-1890-е гг. происходит расширение благотворительной деятельности Якутской епархии; в эти годы в Якутской области действовали: приют для арестантских и ссыльно-переселенческих детей (1888), Благотворительное общество (1888), Комитет попечения о бедных (1889), Поселенческая Богадельня (1889), Отделение попечительства императрицы Марии Александровны о слепых (1891), Братство Христа Спасителя (1892).

К 1917-му году в крае действовали 134 церкви. Возникли и состоялись династии священно-церковнослужителей. Более 77% духовенства епархии являлись уроженцами Якутии, а свыше 35% – представители якутского народа.

20 января 1918 г. Совет народных комиссаров принял декрет «Об отделении церкви от государства». Начались гонения священнослужителей и разрушения церквей. Репрессии духовных лиц до недавнего времени были закрытой темой для историков. В годы репрессий в СССР были расстреляны 130 тысяч священников. В Якутии были репрессированы 29 священнослужителей.

23 февраля 1999 г. решением Святейшего Синода была восстановлена Якутская епархия Русской православной церкви. Уже к концу года в Якутской и Вилюйской епархии существовали три прихода в городах Якутске, Нерюнгри и Ленске.

В 1995 г. торжественно освящен Свято-Никольский Собор. В 2010 году в г. Якутске построен Духовно-просветительский Центр, в котором ныне расположены духовная семинария и православная гимназия.

На 1 июля 2015 года в Якутский епархии имеется 77 храмов и молитвенных домов, три монастыря, две православные гимназии, более 100 часовен.

Л.Г. СТЕПАНОВА.

На фото: первый Якутский епископ Дионисий, посетивший Мому в 1868 г.

Журналист Кириллин Д.В. Муоматаабы олобун туһунан кинигэтигэр комсомол Муоматаабы РК-ар Илья Марков диэн элбэх бойобуой наҕараадалаах сэри кыттыылааҕа райкомол 2-с секретарынан кэлэн үлэлээн ааспыт уонна биир эргэ хаартыска матырыйааллаах геройу көрдөөһүн үлэтэ атырдыах ыйын 18 күнүгэр саҕаламмыта.

Хаартыскаҕа бу кырдык Илья Марков диэн сибидиэнньэни аан бастаан Черемкин Алексей Михайлович бэрэбитэ. Кини Марковы дойдутугар Томпоҕо төннүбүтэ диэбитэ. Онтон таайыттан Е.Е. Соркомовтан ыйыталаһан, Марков аҕатын аатын уонна Берлин штурматын кыттыылааҕа буоларын билбитим. Уонна ити сибидиэнньэлэринэн интернеккэ хасыһан икки улахан наҕараада тын туһунан матырыйааллары булбутум.

Онно Мааркап дойдута Чурапчы буолара уонна сэриигэ онтон ынырыллыбыта, төрөөбүт сыла биллибитэ. Ити матырыйааллартан саха биир чулуу бойуонун дьылҕата арыллан тахсыбыта. Чурапчы иккис Протодьяконова. Бу быйылгыга диэри музейга үлэлээбит буолан, бэйэм коллегаларбар Чурапчы музейгар тахсан, эбии сибидиэнньэ бөҕө ыттылар. Чурапчылар музейдара да элбэҕэ, биирдии киһиэхэ аһаҕастык музейдаахтар, киһи ымсыгыраах. Холобур, чурапчылар аатырбыт дыахтар летчицаларыгар Вера Захароваҕа музей аһан эрэллэр.

Бэйэтин историятын билбэт омук эстиигэ барар диһиллэр. Ол иһин бэйэбит музейбит дьылҕатын эппинэн-хааммынан билбит киһи буолан, хараһыннам даҕаны, атын улуустары да, салайааччырын да ымсыырдым аҕай. Хаарыаны, итинник өйдөһөн-өйөһөн үлэли сылдыбыт киһи баар ини. Хата, үлөөннээҕим Арчы Ирата өйөөн-убаан илдэ сылдыбытыгар махтал. Ол иһин эдэрбиттэн мунһан саҕалаабыт эргэ хаартыскаларбынан Арчы дьиэтин иһинэн үлэ ыппытым. Ол түмүгэр төрөөбүт дойдубут историята хаартыскаларга тиллэн, баччаларга тийэн кэллэҕэ.

Чурапчыга тахсыбыт сэри кыттыылаахтарын туһунан кинигэттэн быһа тарды. Марков Илья Иванович 1921 с. Чурапчы оройуонун Мэлдьэхси нэһилиэгэр төрөөбүтэ. 20 саастаах милиционер армияҕа атырдыах ыйын 15 күнүттэн 1941 с. сыллаахха ынырыллыбыта. Түөрт ый артиллерист үөрэбэр үөрэнэн 1941 с.л. бүтүүтүгэр старшай сержант званиелаах 76 мм орудие расчетун командирыннан аһаммыта.

Дэ И.И. Марков расчета Малеярославль, Ржев, Смоленская, Витевскэй, Минскэй, Вильнюс,

САҔА БУОЙУНА ЫЛДЫАА

Кенигсберг уо.д.а. куораттары босхолуур хааннаах, кырыктаах кыргыһылары ааспыта. Үстэ бааһырбыта да, инники кирбиигэ төннө турара. Фронтовой хаһыакка манньк ыстатыйа баара: 4 фашист таанката биһиги пехотабытын атаакалы сьлдыбыттара. Онтон 3 таанканы уаппыттара. 4-үс таанка төттөрү дьонугар куоптута. Артиллеристкай расчет командирынан И.И. Марков этэ. Старшай сержант. 3 бойобуой орденыттан ураты 11 төгүл СССР Верховнай Главнокомандующайын, ол аата И.В. Сталин тус бэйэтин махталын ылбыта. “Туйгун артиллерист” бэлиэнэн, “За отвагу”, “За боевые заслуги” иккитэ, “За взятие Кенигсберга”, “За взятие Берлина”, “За Победу над Германией” мэтээллэринэн наҕараадалааммыта.

Үстүү бойобуой уордьаннаахтар

Марков Илья Иванович – сержант. 76 мм бууска наводчига. Маннайгы Аҕа дойду сэриитин 2-с степеннээх уордьанынан 1943с. атырдыах ыйын 3 к. 48-ыс армия командованиятын бирикээһинэн наҕараадалааммыта. Иккиһин Аҕа дойду сэриитин 1-гы степ. уордьанын, 1944с. балаҕан ыйын 10 к. 29 стрелковай корпус бирикээһинэн ылбыта. Үсүһүн 1945с. муус устар 20 к. Кыһыл сулус орденынан наҕараадалааммыта. Сэри кэнниттэн үксүн Томпо оройуонугар, Дьокуускайга олорбута.

Трудовой кинигэттэн:

«Фамилия: Марков

Имя: Илья

Отчество: Иванович

Год рождения: 1921

Образование: н/среднее

Дата исполнения трудовой книжки: 2-го января 1951года».

1939 сьл бэс ыйыттан 1940 сьл атырдыах ыйын трудовой биографиятын Мэлдьэхси ааҕар балаҕанын сэбиэдиссэйинэн саҕалаабыта.

1940 сьл атырдыах ыйыттан 1941 сьл атырдыах ыйыгар диэри Комсомол путевкатынан Ис дьыала Чурапчы оройуонун милиция отдельгар милиционердаабыта.

1947 сьл атырдыах ыйыттан 1948 с. сэтиннь ыйга дылы Саха АССР Муома оройуонун ЫБСЛКС РК 2-с секретарынан ананан үлэлээбитэ.

1948 сьл сэтиннь ыйыттан 1950 сьл

ыам ыйыгар дылы заготовка старшай инспекторынан Муома оройуонун РТК хонтуоратыгар көһөн үлэлээбитэ. РТК парткомун секретара этэ.

Ыам ыйын 1950 сьлга атын оройуонна көһөрүнөн сибээстээн, “по семейным обстоятельствам” үлэтиттэн уурайбыта.

Салгыы Томпо оройуонунан, Дьокуускайынан, быраабы араначчылыр уорганнарга уонна эргин эрилтэлэригэр, араас үлэлэргэ үлэлээбитэ.

Төрөөбүт улууугар ыччаты патриотической өйгө-санааҕа итиигэ активнайдык үлэлэспитэ. 1992 сьл биһиги кэксэбиттэн өлөн туораабыта.

Кини бииргэ төрөөбүттэрэ эмиэ Ийэ дойду иһин олохторун толук уурбуттара. Сержант Иван Иванович Старой Русса анныгар 1943 өлбүтэ. Александр Иванович Ленинградскай уобаласка 1944 сьл охтубута.

Илья Иванович биһиги оройуоммутугар тапталын сбербаан сэбиэдиссэйинэн үлэлиир Таатта кыһын Мария Петровна Егорованы көрсөн 1948 сьл холбоһон, 1949 сьл уол оҕоломмуттара. Хомойуох иһин, Мария Петровна ыарахан ыарыыттан эдэркээн сааһыгар Дьокуускай куоракка олохтон туораабыта. Илья Иванович уолун бэйэтэ улаатыннарбыта. Ону тэнэ Муомаҕа илдэ кэлэ сьлдыбыт балтын Таяны эмиэ үөрэхтэн үлэһит онорбута. Буйун аата буйун, эйэлээх да олоххо олох ыарахаттарын аһан, тулуйан олоххо дьулурунан бииргэ төрөөбүттэригэр, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр холобур буола турдаҕа.

Быйыл Патриотизм сьлыгар бу Советскай Союз геройугар тэннээр эр бэрдин булан таһааран астыннам аҕай. Манна кэлэ сьлдыбыт Муома ситэтэ суох 7 кылаастаах орто оскуолатын бүтэрэн барбыт герой балтын Таяна Маркованы булан Муома туһунан ахтылары телефонунан ылан билигин 89-таах Татьяна Ивановна Марковалыын илэ кэпсэтэн ахтылары истэр дьоллоннум. Арыый эрдэ эбитэ буоллар, оскуолабыт юбилейгар тахсыбыт үчүгэйкээн кинигэҕэ дьонун ахтылар, хаартыскалар кириэхтэрэ хааллаҕа. Салгыы биһиги оройуоммутугар кэлэн дьоллорун холбообут икки эдэркээн сүрэхтэр тапталларын бэлиэтин манна

Улуу Кыайы 75 уонна Патриотизм сылларыгар**МААРКАБЫ КӨРДӨӨҮН**

төрөөбүт-үөскээбит билигин 70-наах Илья Ильич Марковы булан таһаардыбыт.

Поисковай үлэбитигэр күүс-көмө буолбут Черемкин Алексей Михайловичка, эдьийбитигэр Людмила Гаврильевна Степановаба, дойдубут

историятын үөрэтээччи Егор Егорович Соркомовка, Чурапчытаабы музей үлэһитигэр Людмила Ивановна Толстоуховаба, герой дойдутун Дириг культураатын дьэтин методийыгар, Саха республикатын культураатын туйгуна Тарабукина Клавдия Максимовнаба, СР

ДПО АОУ старшай преподавателэ Маркова Прасковья Валерьевнаба, матырыйааллары булууга көмөлөспүт Чурапчыттан сиэн балта Маркова Матрена Трофимовнаба уонна Марков Федор Трофимовичка барба махталбын тирдэбин.

С.С СОРКОМОВ,
Муоматаабы кыраайы үөрэтэр
музей урукку директора.

Доруобуя**КОРОНАВИРУС. ӨССӨ КҮҮСКЭ ХАРЫСТАНЫАҒЫН**

Муоматтан төһө да ыраах олордорбун кини дьонун-сэргэтин өрүү сүрэхпэр илдэ сылдыар буолан олоххутун-дьаһаххытын, түбүккүтүн-садыккытын, үөрүүгүтүн-хомолтобутун барытын бизэ тарбабым курдук билэ сылдыбын.

Сирэй көрсөн, атах тэпсэн олон, сэхэргэһи тилэбин төлө тарпыт киһи диибин да, дойдуну аймаабыт коронавирустан сэрэнэн-сэрбэнэн, хааччахтыр миэрэлэри тутуһан, тоһоҕолонон хааллабым дии. Бэйэм харыстаммытым таһынан атыттары эмиэ харыстыахтаах буоллабым, ойон турдум да, сири сиксигинэн тилэбим хараарыа суохтаах. Бу чааһыгар муомалардыын биирбит: олохтоохтор урукку курдук собуруунан-хотунан сылдыбаллары, омукур сирдэринэн туристыллары кэмигэр тохтооннон сана коронавируснай инфекция кинилэри уһуннук тумна сырытта. Салгы санитарнай-эпидемиологическай ирдэбиллэри кытаанахтык, булгуруйбатты толорон дьан-дьаһах аһара буоллар диэн үөһээни Үрдүк Айылартан көрдөһө олобобун.

Кинилэр истиэхтэрэ уонна минигэнэ да суох сай устата баһаары утары хайдах курдук биер сомоҕо күүс буолан утулары-аһыры умнан туран охсуспуктун көрө-билэ сырыттахтара, аһымал санаа диэн баар буоллаба. Онуоха эһим Индибир эбэ, Ю хайа уонна да атын ытык миэстэлэр эһигини арчылылар-араначчылылар, онон ыйаахтаах кэмнэргэ кинилэри буһуу арыыга сырылааччы буспут саһархай алаадыларынан, сылаах этинэн, саамал кымыска тэннээх быырападынан маанылаан аһатаргытын умнуман дуу. Орто дойдуга уларыйбакка хаалбыт диэн туох да суох, былыр Соломон ыраахтаабы “Все проходит, пройдет и это” диэбитин пандемияба сыһыары тутуобун, кэм-кэрдий аһар былытты устуоба, киһи-аймах өркөн өйө пандемияттан быһанар суолу тэлиэбэ, эркимит курдук эрэннэххэ.

Ити да буоллар коронавирус сиидьгээр симэлийэр санаата бакаа суох, сэттис ыйбытын хааччахтааһын миэрэлэриттэн босхолоно иликпит.

Ыарыы өрө туруутун саһана ирдэбиллэри син толорбут буоламмыт ыалдыы-өлүү атын дойдудардабар биһиэхэ намыһах. Инфекция хаптайда дуу дии санаан кытаанах миэрэлэр сымнаатынан солбуллубуттары кэннэ, маасканы-бэрчээккени кизэр илгибиппит, маассабай араас тэрээһиннэри көбүлүттэн туһунтут, аан дойду аартыктарынан айанна турummупт мэлдэһилибэт.

Ити түмүгэр ыарыы иккис долгуна тилийэ сүүрдэ, эбии балыһалар, отделениелар аһылыннылар, саастаахтар эрэ буолбакка эдэрдэр эмиэ хаптардылар, быраастар балыһаларга төгүрүк суукка дьон олобун иһин охсуһаллар. Ыалдыы-өлүү статистикатын билэргитинэн эридьиэстэбэппин, арай бииргэ тохтуом.

“Билинни кэм дьоруударынан” ааттаммыт эмчиттэрбит дьэ кэргэттэрин кытта аныгы технологиялар көмөлөрүнэн билсигэ ололорлор, ковиднай отделениелартан тахсар бырааптара суох. Тустаахтарга бу улахан психологическай стресс буоларын умнумоохха – биһиги Роспотребнадзор ирдэбиллэрин тутуспакка “без царя в голове” сырыттахпытна, эмчиттэрбитин, дьэ кэргэттэрин туругун өссө биллэрдик мөлтөтүөхпүтүн толкуйдуохха. Республикаба баар быраастар 40 бырыһаннара коронавируһу утары охсуһууга үлэлиилэр. Ол да үрдүнэн сонуну тарбаттар ситимнэртэн билэбит, араас атын ыарылаахтары көрүү-эмтэһин чаас аһара да тохтоон ылбат. Онон эмчиттэрбитин харыстыахха, омуна суох кинилэр вируһу утары охсуһуу фронун дьиннээх байыастара уонна дьоруудара буолаллар.

Муомаба соторутаабыта Дьокуускайдаабы наркологическай диспансер биригээдэтэ кэлэн үлэлээн барбыта ити үөһэ этэн аһарыппын эмиэ туоһулуур. Оройуон баһылыга Иван Петрович Павлов, кылаабынай быраас Наталья Георгиевна Павлова хайдахтаах курдук нэһилиэннэ доруобай, чөл туруктанарыгар кыһаллаларын сөбүөххэ эрэ сөп. Диспансер кылаабынай бырааһа Альбина Владимировна Сивцева, нарколог Серафима Николаевна Васильева, психолог Анна Андреевна

Заровняева, социальнай үлэһит Юрий Владимирович Мелешко үс хонук устата Хонууга тиргиччи үлэлээннэр сыаналаах практической-методической көмөлөрү онордулар.

Баһылык Иван Павловка сирэй приемна сылдыаннар билинни быһыыны-майгыны (буортулаах дьаллыктар) ырыттылар, инники үлэ былааннарын онордулар. Олохтоохтор кыбыстан-чугуйан биэрбэтилер, элбэх киһи сүбэни-аманы ылла, чөлгө түһэр суоллары тобулла. Ковид ковидынан, ол гынан баран Арктика оройуоннарыгар буортулаах дьаллыктары төрдүттэн суох онорорго үлэ-хамнас ончу уостубатын эмчиттэр десаннара өссө күүскэ чопчулаата. Сэрэйэбин: инникитин “наркология ханнаһый?” диэн токколоһооччу Муомаба эрэ буолбакка бүтүн Саха сири үрдүнэн дэн эриэккэсэ иһиллээбэ.

Түмүктээри олон бииргэ тохтуом уонна сүбэлиир кэриэтэ этиэм. Психология быһаарытынан, үгүс киһи үчүгэй уонна куһаҥан сонунтан маннайгынан инники истиэн баһарар эбит, айылгы онук буоллаба. Үөрэн-сэтэрээн буолбакка, истэргэ ордук иитэриэһинэй диэн. Кистэммэт, күн бүгүн телефонна, телевизорга олорооччулар ковидынан төһө киһи ыалдыбытын, олохтон туораабытын, карантин киирэрин-киирбэтин, о.д.а. болҕомтолорун уураллар. Маны ончу сыһа дэннелибэт, дааннайдары билэр эмиэ наада, ол да буоллар олус үлүһүйэр үчүгэйэ суох. Куһаҥан сонун кутталы үөскэтэн, киһи уйулбатын хамсатар, витальнай энергия мөлтүүр. Сахалыы эттэххэ, кут-сүр кэбириир. Ковид сыппараларын дьаарыстаабакка санитарнай-эпидемиологическай ирдэбиллэри иэбэ-чуоҕа суох тутуостаахха, сыппаралар да аллара суккурууллара ыраахан кэлбэт. Муомам дьонно-сэргэтэ былыр-былыргыттан муударай, онон өссө күүскэ харыстаныабын уонна хамсык аһарыгар тус холобурбутунан көмөлөһүөбүн!

Афанасий ИВАНОВ.

Сааһырбыттар күннэригэр аналлаах дистанционнай, онлайн күрэхтэр тэрээһиннээхтик буолан аастылар. Бу уустук кэмнэ Муома национальнай нэһилиэгэ (баһылыгы солбуйааччы Дягилев И.Е.), оройуоннаабы бэтэрээннэр сэбиэттэрэ (Слепцова Е.И.), Арчы дьыэтэ буолан үлэни бииргэ ыттыбыт.

Ыттыллыбыт күрэхтэргэ отуттан тахса бэтэрээн, пенсионер кытына. Ол курдук оройуон кииниттэн 20-ттэн тахса киһи, биир оҕо кытына. Собоолохтон 2, Сайдыттан 2, Буор Сыһыттан 7 киһи кытына.

Ордук элбэх үлэ “Мин сайыным” күрэххэ кирдэ. Кылгастык кэлэн ааһар сайыммыт барахсанна саастаах дьон, ыал ийэлэрэ, эбэлэрэ оҕуруот аһын олордон, теплицаларыгар оҕуруу, помидор, тэлгэһэлэригэр араас сибэккени үүнэрэн кизгэтэллэрин киһи сөбөр, үөрэр. Үүнээйилэри таһынан дойдубут кэрэ көстүүлээх сирдэрин хаартыскаба түһэрэн үйэтиппиттэрин ыттылар.

Үлэлэр бары да тэн таһымнаахтар, тэн баайылаах кэрэ үлэлэр, онон миэстэ анабатыбыт. Ол эрэн барыларыгар сертификаттары, кыра бириистэри туттартаатыбыт. Бу дьонун үлэлэр истэригэр биһиги актыбыыстарбыт Скороходкина М.Р., Винокурова И.И., Слепцова Т.М., Коротких М.И. уонна да атыттар ааттанналар. Чыбаабылаахтан Терехова У.К., Уваровская В.П., Буор Сыһыттан Габышева В.И., Слепцова А.Е., Слепцова Е.М., Самсонова Е.М., Черова Д.Г., Хадарова Т.Н., Соркомова М.Г., Собоолохтон Хабарова Д.Е., Слепцова Л.П. олордубут үүнээйилэринэн, дойдularын кэрэ көстүүлэринэн кытынналар.

“Уран тарбахтар” күрэххэ араас нис, оҕуруу, мозаика, уус-уран оноһуктар бааллар. Бастакы миэстэни ылбыт Хонуу олохтооҕо, элбэх оҕо ийэтэ, эбэтэ, хос эбэтэ Слепцова В.Н. түүлээхтэн тикпит араас бэргэһэлэрэ, сарыыттан эбээнни соно (комплект), тыстан араас эгэлгэ кизгэллээх унтууларара харах хайгыыр үйэлээх үлэлэрэ буолаллар.

Иккис миэстэбэ Собоолохтон эмиэ улахан дьыэ кэргэн күн-күбэй ийэтэ, эбэтэ Хабарова Д.Е. кыбытылаах ньыманан тикпит араас кэрэ оһуордаах чаппараахтарынан, сахалыы тагастарынан, быысапкаларынан, оҕуруонан тигиллибит дьэрэкээн кизгэллэринэн, ытарбаларынан, броштарынан табыста. Үһүс миэстэни Хонуу олохтооҕо, эмиэ улахан дьыэ кэргэн күн-күбэй ийэтэ, эбэтэ Коротких М.И. баайыларын, уруһуйун иһин ылла. Манна араас бэргэһэлэр, шарфиктар, суумкалар сибиитэрэлэр, о.д.а. үлэлэр бааллар. Мария Ивановна Арчы дьыэтигэр баайы куруһуогун салайар, бириддиэлэн киһиэхэ анаан көрдөрөр, сүбэлиир, киһиэхэ биһиги махталбыт мунура суох. “Уран тарбахтар” күрэххэ Хонууттан биир бастын актыбыыспыт Скороходкина М.Р.

ВЕТЕРАННАР КӨХТӨӨХТҮК КЫТЫННЫЛАР

талааннаах тарбахтарынан тикпит саахымат олбохторо, быысапкалаах, оҕуруулаах чаппараахтара, араас мас сабыыла чаччы кэрэ көстүүлээхтэр. Мария Романовна оҕолоругар, сиэннэригэр, дьүөгэлэригэр өйдөбүннүк онорон бэлэхтиир үтүө үгэстээх.

Түргэн-тарбан туттуулаах иистэннэниэн эмиэ биир актыбыыспыт Сен-дун-шен Евдокия Дмитриевнаны ааттыахха сөп. Бэргэһэ араас элбэх көрүнүн

күрүчүөгүнэн баайыт, эмиэ күрүчүөгүнэн араас дьэрэкээн олбохтору онорбут, саахымат тигитэлээбит.

Хаартысканан түһэригэр элбэх киһи кытына. Ол иһигэр Соркомов Сергей Семенович үлэлэрин бэлиэтиир тоҕоостоох, тапталаах дойдутун араас көстүүлэрин күн тахсытыттан саҕалаан дьыл араас кэмигэр түһэртээбит хаартыскалара киһи болҕомтотун тардаллар. Арчы дьыэтин биир актыбыыһа Чугунова Галина Ивановна үлэлэрин үөрэ көрөбүт, өссө сайдан истэҕинэ, киһини үөрдөр үлэлэр буолуохтара дьин эрэнэбит.

Эдэр ветераннар Анна Петровна, Николай Дмитриевич Винокуровтар общественной үлэбэ эмиэ сэргэх ыаллар. Николай Дмитриевич плакатнай уруһуйдарынан, Анна Петровна дьыэ кэргэнин оҕуруоттарын, айылҕабы сыйдыыларын түһэртэбит хаартыскаларынан кытыннылар. Сиэннэрэ Ангелина уруһуйга холонон, Улуу Кыайыы 75 сылыгар анаан эһэтэ уруһуйдаабытын өнөөх кыраасканан тупсарбыт.

Ити курдук ветераннар дистанционнай куонкурустарга көхтөөхтүк кыттан олохтон хаалбаттарын көрдөрдүлэр.

Н.Н. СЛЕПЦОВА,
Арчы дьыэтин салайааччыта.

Аан дойдутаабы Сааһырбыттар күннэригэр “Сүрүбүм кырдыабын баҕарбат” онлайн тэрээһингэ 16 бэтэрээн кытына.

Улуу Кыайыы 75 сылыгар аналаах

актыбылары онорбут бэтэрээннэргэ кыайылаахтар: 1 м. – Соркомов Н.Е. (Буор Сыһы), 2 м. – Соркомов С.С. (Хонуу), 3 м. – Скороходкина М.Г. (Хонуу). Биһирэбил миэстэлэри ыллылар Захарова С.С. (Хонуу), Васильева А.И. (Буор Сыһы).

Хоһоон күрүбэр 1 м. Былбанаева Р.П. (Хонуу, “Сэриини билбэтэх көлүнэ...”) ылла. 2 м. Слепцова Е.И. (Хонуу, “Ийэбэр”, тыыл бэтэрээнэ Слепцова М.И. анаммыт хоһоонунан) табыста. 3 м. Слепцова И.Н. (Хонуу, “Кыайы туһугар”) буолла.

“Бу мин дойдум – Муома” хаартысканан төрөөбүт дойду кэрэтин устан, бар дьонно тиэрдэн, төрөөбүт дойдуга таптала ингэрэн 1 миэстэни Соркомов С.С. (Хонуу) ылла. 2 м. – Чугунова Г.И. (Хонуу), 3 м. Винокурова А.П. (Хонуу) буоллулар.

Төрөөбүт дойдубут кэрэтин ойуулаан 1 м. Коротких М.И. (Хонуу, “Айылҕа кэрэ көстүүтэ – кубалар”), 2 м. Винокуров Н.Д. (Хонуу, Улуу Кыайыы 75 с. сылыгар), 3 м. Винокурова Ангелина (Хонуу, “Кыайы күнэ”) табыстылар.

“Мин таптыыр рецебим” асчыттар маастар-кылаастарыгар 1 м. Михеева А.В. (Хонуу, “Минньигэс туортары астаан – минньигэстик аһаан”), 2 м. Старков К.К. (Хонуу, “Оҕуруот астарын кэнсирбэлээһин”), 3 м. Слепцова И.Н. (Хонуу, “Мааны сандалым балык бүлүүдэлэринэн баай”) буоллулар.

Итини тэнэ Дьокуускайтан үөрүүлээх сонун кэллэ. “Ветеранское подворье” республикатаабы күрэххэ Сааһыртан кыттыбыт Слепцов Пантелеймон Афанасевич дьыэ кэргэнэ бастаата. Бу күрэххэ быһыл 4 дьыэ кэргэн – Сааһыртан Слепцов П.А., Слепцов Е.Е., Корякин Г.К., Буор Сыһыттан Слепцова Ф.М. кыттыбыттар.

“Ветеранское подворье” күрэххэ муомалар иккис төгүлүн бастаатыбыт. Бу улахан ситиһи.

Улуу Кыайыы 75 сылыгар анаан ыттыллыбыт “Связь поколений” фестивалга үһүс миэстэни ылбыппыт. Манна Хонуу, Төбүлэх бэтэрээннэрэ кыттыбыттар.

Ити курдук бары нэһилиэктэргэ Сааһырбыттар күннэрин бэлиэтээтилэр, онлайн күрэхтэри ыттылар. Бэтэрээн сэбиэтэ ытар үлэтигэр көхтөөхтүк кыттаргыт иһин махтанабыт.

Сүрэххит кырдыары билбэтин, сылын аайы түһэр хаар сааскытын эбэрин аахсыман, дьанга-дьаһахха ылларыман, олоххо активнай көрүүгүтүн ыһыктыман, сарсынныга эрэллээх буолун, сана күнү үөрэ көрсүн!

Евдокия СЛЕПЦОВА,
бэтэрээннэр сэбиэттэрин председателэ.

Конкурс

**ЗАЯВОЧНАЯ КАМПАНИЯ КОНКУРСА
«ТАЛАНТЫ ЯКУТИИ» ПРЕОДОЛЕЛА ЭКВАТОР**

До окончания регистрации участников республиканского кадрового конкурса «Таланты Якутии» остается всего две недели – заявки принимаются до 26 октября. На данный момент уже больше тысячи жителей Республики Саха (Якутия) в возрасте от 18 до 45 лет решили проявить свои таланты и побороться за приз – грант на обучение в лучших образовательных учреждениях страны и мира, а также получить рекомендации для вхождения в молодежный кадровый резерв и резерв управленческих кадров Республики Саха (Якутия).

Как рассказали в пресс-службе Высшей школы инновационного менеджмента при Главе РС(Я), новые участники конкурса настроены решительно. Одна из жительниц республики, подавших заявку на конкурс, врач-эпидемиолог Якутской республиканской клинической больницы Мария Васильева отметила, что неоднократно слышала вдохновляющие истории участников деловой игры «Министр» (ныне «Таланты Якутии»).

«Я решила принять участие в конкурсе «Таланты Якутии» для того, чтобы проверить свои силы, знания и умения. Это возможность проявить себя, показать высокий уровень своих компетенций. Кроме того, всегда приятно познакомиться и работать с умными, интересными, успешными людьми, – сказала Мария и выразила уверенность, что опыт участия в конкурсе поможет определить правильный вектор развития и откроет новые горизонты. – Устарело мнение, что для успеха достаточно быть профессионалом в конкретной области. Мечтаю развить в себе soft skills. Они

являются сквозными, не связанными с конкретной предметной областью, то есть необходимы для современного эффективного лидера».

Именно для таких целеустремленных, талантливых и решительных Правительство республики и организовало конкурс «Таланты Якутии». Участникам проекта предстоит пройти пять этапов. На каждом из них они смогут получить новые знания и навыки, получат консультации специалистов по развитию своего потенциала. Можно с уверенностью сказать, что каждый участник выйдет из проекта более успешным и мотивированным.

С учётом эпидемиологической ситуации с коронавирусной инфекцией, все этапы конкурса будут проходить в дистанционном режиме, что позволит даже жителям отдаленных улусов принять в нем участие.

Операторами конкурса являются Министерство по делам молодежи и социальным коммуникациям Республики Саха (Якутия) и Высшая школа инновационного менеджмента при Главе РС(Я). «Таланты Якутии» - обновленное название республиканской деловой игры «Молодежь – инновационно-стратегический ресурс развития» («МИНИСТР»), которая проводилась ежегодно среди молодых людей, специалистов и управленцев при поддержке Главы и Правительства Республики Саха (Якутия).

Подробная информация в официальных группах «Таланты Якутии» в ВКонтakte, Facebook, Instagram. #ОнестьюКаждого #ТалантыЯкутии

Пресс-служба АГиП РС (Я).

Прокуратура разъясняет

По постановлению прокуратуры Момского района на АО «Сахаэнерго» наложен штраф 300 000 рублей

В пожароопасный период в июле 2020 г. в Момском районе в результате природных лесных пожаров частично повреждена огнем высоковольтная линия «Хонуу-Соболох-Победа», сгорела часть опор линий электропередач, в результате села Буор Сысы и Соболох были переведены на резервные источники питания электроэнергией.

Прокуратурой Момского района совместно с ОНД и ПР по Момскому району УНД и ПР ГУ МЧС России по Республике Саха (Якутия) проведена проверка соблюдения требований противопожарного законодательства на объектах энергоснабжения Момского РЭС АО «Сахаэнерго».

По результатам проверки выявлено, что высоковольтная линия ВЛ-10 кВ Хонуу-Соболох - Победа в нарушение Постановлений Правительства РФ №417 от 30.06.2007 г. «Об утверждении правил пожарной безопасности в лесах» и №160 от 24.02.2009 не была очищена от горючих материалов (деревьев, кустарников).

В связи с выявленными нарушениями в адрес генерального директора АО «Сахаэнерго» внесено представление об устранении нарушений и восстановлении прав жителей сел Соболох и Буор-Сысы. Возбуждено дело об административном правонарушении, предусмотренном ч.3 ст.8.32 КоАП РФ (нарушение правил пожарной безопасности в лесах в условиях режима чрезвычайной ситуации) в отношении юридического лица АО «Сахаэнерго».

07.10.2020 г. постановлением заместителя главного государственного инспектора по пожарному надзору Республики Саха (Якутия) юридическое лицо АО «Сахаэнерго» признано виновным в совершении административного правонарушения и назначено наказание в виде штрафа в размере 300 000 рублей. Представление прокуратуры удовлетворено, линия электропередач восстановлена.

Постановление не вступило в законную силу, может быть обжаловано сторонами.

Н.И. СИВЦЕВ,
прокурор района
советник юстиции.

ПРОГНОЗ ПОГОДЫ

село Хонуу

	Среда 14 октября	Четверг 15 октября	Пятница 16 октября	Суббота 17 октября
Дневная температура	-1	-1	-2	-6
Ночная температура	-8	-9	-10	-18
Давление	731 мм	729 мм	726 мм	728 мм
Ветер	2 м/с (СЗ)	1 м/с (З)	1 м/с (ЮВ)	1 м/с (ЮВ)
Облачность				
Осадки	* * *	* * *	* * *	* * *

**ИНДИГИР
УОТТАРА**
Хаһыакка сурутун!
2020 сыл иккис агарыгар
Тэрилтэлэргэ – 1320 солк.
Биирдиилээн дьонго – 660 солк.

Прокуратура Момского района разъясняет**Установлен порядок предоставления социальных выплат для приобретения жилых помещений гражданами РФ, выезжающими из закрывающихся населенных пунктов в районах Крайнего Севера и приравненных к ним местностях**

Правительством РФ от 29.08.2020 г. № 1314 вынесено постановление "О внесении изменений в особенности реализации отдельных мероприятий государственной программы Российской Федерации "Обеспечение доступным и комфортным жильем и коммунальными услугами граждан Российской Федерации".

Право на участие в мероприятии имеют граждане, состоящие на учете в органах исполнительной власти субъектов РФ в качестве лиц, имеющих право на получение социальных выплат для приобретения жилых помещений в целях переселения, не имеющие иных жилых помещений на территории РФ и не получавшие в установленном порядке от органа государственной власти или органа местного самоуправления бюджетных средств на приобретение или строительство жилого помещения за границами закрывающегося населенного пункта.

Право граждан – участников мероприятия на получение социальных выплат для приобретения жилых помещений за счет средств федерального бюджета удостоверяется государственным жилищным сертификатом. Выдача сертификатов осуществляется органом исполнительной власти субъекта РФ, на территории которого граждане - участники мероприятия состоят на учете в качестве лиц, имеющих право на получение социальных выплат для приобретения жилых помещений.

Предусматривается, что граждане РФ, признанные участниками мероприятия, до получения социальных выплат для приобретения жилых помещений в рамках реализации мероприятия не утрачивают

права на получение жилищной субсидии (единовременной социальной выплаты) на приобретение или строительство жилого помещения в рамках реализации Федерального закона "О жилищных субсидиях гражданам, выезжающим из районов Крайнего Севера и приравненных к ним местностей".

Оформление и выдача сертификатов гражданам – участникам мероприятия осуществляются в соответствии с порядковыми номерами заявлений и датами их подачи указанными гражданами для постановки на учет в качестве лиц, имеющих право на получение социальных выплат для приобретения жилых помещений в целях переселения из закрывающихся населенных пунктов.

Условием выдачи сертификата гражданину – участнику мероприятия, проживающему по договору социального найма жилого помещения или по договору найма специализированного жилого помещения, является данное им и подписанное всеми совершеннолетними членами его семьи обязательство о расторжении такого договора и об освобождении занимаемого жилого помещения.

Условием выдачи сертификата гражданину – участнику мероприятия, проживающему в жилом помещении, принадлежащем ему и (или) членам его семьи на праве собственности без установленных обременений, является данное им и подписанное всеми совершеннолетними членами его семьи обязательство о безвозмездном отчуждении этого жилого помещения в государственную или муниципальную собственность.

Исполнение указанных обязательств осуществляется в течение 2 месяцев со дня приобретения гражданином – участником мероприятия жилого помещения за счет социальной выплаты. Отчуждению в государственную или муниципальную собственность подлежат все жилые помещения, принадлежащие гражданину РФ и (или) членам его семьи на праве собственности.

Предоставление гражданину – участнику мероприятия социальной выплаты для приобретения жилого помещения является основанием для снятия его с учета в качестве лица, имеющего право на получение социальной выплаты для приобретения жилого помещения в целях переселения из закрывающегося населенного пункта, а также с учета в качестве лица, имеющего право на получение жилищной субсидии (единовременной социальной выплаты) на приобретение или строительство жилого помещения в соответствии с Федеральным законом "О жилищных субсидиях гражданам, выезжающим из районов Крайнего Севера и приравненных к ним местностей".

А.А. НИКОЛАЕВ,
заместитель прокурора Момского
района юрист 2 класса.

Өрүү үөрэ көрсөр ытыктыр киһибит
НИКУЛИН Владимир Егорович
соһуччу олохтон туораабытынан кыһыгар
Валяжа, уолугар Володяжа, эдьийигэр
Акулина Егоровнажа, быраатыгар Юрий
Егоровичка, кинилэр дьиэ кэргэттигэр, бары
аймахтарыгар дириг кутурбамытын
биллэрбит. Кини туһунан сырдык өйдөбүлү
өрүү илдэ сылдыһахпыт.

Алексей, Антонина Никулиннар.

Убаастыр эдьийбитигэр Акулина
Егоровнажа, убайгытыгар Юрий Егоровичка,
балтыгытыгар Валюшажа, бырааптыгар
Воважа, кинилэр дьиэ кэргэттигэр таптыр
аҕалара, бырааттара, убайдара, эһэкэлэрэ, өр
сылларга таба иитиитигэр үлэлэбит, кырата
суох кылаатын киллэрбит убайбыт, үлэ
бэтэрээнэ

НИКУЛИН Владимир Егорович
күн сириттэн соһумардык күрэммитигэр
дириг кутурбамытын тирдэбит.

**Балтыларгыт, эдьийдэргит Лариса,
Сардаана, Люда дьиэ кэргэттэрэ.**

Н.А. Брызгалов аатынан Индибир орто
оскуолатын коллектива биир идэлээхпитигэр
Миролюба Ивановнажа, уолугар Евгенийгэр,
бары аймахтарыгар таптыр кэргэнэ, аҕата,
быраата, таайдара, убайдара СР тыатын
хаһаайыстыбатын туйгуна

СЛЕПЦОВ

Анатолий Афанасьевич

эмискэ улаханник ылдыан олохтон
туораабытыгар дириг кутурбамытын
тирээрдэбит.

Ыар сүтүкүтүн тэннэ үллэстэбит.

Таптыр, убаастыр убайбар Ваняжа,
саһаспар Валяжа, балтыларбар Тонечкажа,
Женяжа, Катяжа, Наденькажа, саһаһым
быраатыгар Воважа, кэргэнигэр Катяжа,
Костикка таптыр аҕалара, эһэкэлэрэ

НИКУЛИН Владимир Егорович
күн сириттэн күрэммитингэр дириг
кутурбамытын тирдэбит.

Ыар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.

Балтыгыт Виола, Афоня, Эдгар.

Тэрийэччи: СӨ
Бырабытталыстыбата,
"Сахабэчээт" СӨ Судаарыс-
тыбаннай автономнай тэрилтэтэ.
Таһаарааччы: "Сахабэчээт" СӨ
Судаарыстыбаннай автономнай
тэрилтэтэ.
677000, Дьокуускай к.
Орджоникидзе уул., 31 №-рэ, 124 каб.,
тел./факс: 8(4112)343917.
e-mail: sakhapechat@mail.ru
Генеральнай дириктэр
Н. М. Стручкова.

Сибээс эйгэтин информационнай
технология уонна маассабай
коммуникация наһарун
федеральнай структуратын Саха
сиринээҥи бырабыланынатын
20.06.2019 с. бэриллибит
сидиэтэлистибэтин
ПИ № ТУ 14-00520

**Кылаабынай редактор
М. П. СТАРКОВА.**

Хаһыат нэдиэлэ ыккитэ таһсар.
Редакция кирибит суруктар
төнүбэттэр.

Матырыйаалга ахтыллар чакчылар иһин
эпиэтинэни сурук ааптара сүгэр.
Ааптар суругар этиллэр санаа
хаһыат тутуһар хайысхатыттан
атын буолуон сөп.
Быллриилэр, рекламалар
ис хоһоонноругар эпийэтинэни
тустаах киһи сүгэр.

® Реклама быһытынан бэчээттэнэр.

Хаһыат 82 №-гэр 16 ч. илин баттанна,
17 ч. график быһытынан бэчээкэ бэрилиннэ.
Компьютернай талыта, верстка оройуоннаабы
«Индибир уоттара» хаһыат редакциянай-
полиграфическай комплекска оһоһулан
бэчээттэннэ.
Редакция, типография, таһаарааччы аадырыһа:
Муома улууһа, Хонуу сэл., кап. Елкин уул. 4 №-рэ.
Кээмэйэ 1 усул. бөч. л. Тиража 360.
Сыаната дуоһаар быһытынан.
Телефоннара: 8(41150)2-10-21.
Электроннай почта: indigir-uottara@yandex.ru